

วิทยานิพนธ์

การศึกษาความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

A Study on Needs and Social Adjustment of Elderly People
in Bangkok Metropolitan and Its Suburbs

ชื่อนักศึกษา

นางสาวขวัญรัก สุขสมหทัย

รหัสประจำตัว

379005

ปีการศึกษา

2539

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และทบวงมหาวิทยาลัยได้ตรวจสอบ
และอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร
มหาบัณฑิต เมื่อ 2 พฤษภาคม 2540

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราช แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

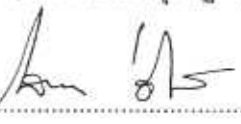
ประธานกรรมการ

.....
(อาจารย์ชำนาญฯ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

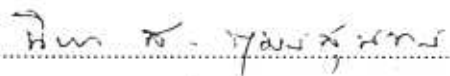
กรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.สุกรรัฐ หงษ์มณี)

กรรมการ

.....
(อาจารย์โสภา อ่อนโอภาส)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย

.....
(รองศาสตราจารย์นิภา ส.สุนทรสุนทร)

- วิทยานิพนธ์ : การศึกษาความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- : A Study on Needs and Social Adjustment of Elderly People
in Bangkok Metropolitan and Its Suburbs
- ชื่อนักศึกษา : นางสาวขวัญรัก สุขสมหทัย
- รหัสประจำตัว : 379005
- ปีการศึกษา : 2539

บทคัดย่อ

การศึกษาความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยคำนึงถึงตัวแปรด้านเพศ อายุ การศึกษา ภาวะสุขภาพ การอาศัยในเขตจังหวัด โครงสร้างครอบครัว สถานภาพและบทบาท แบบแผนการดำเนินชีวิต และฐานะทางเศรษฐกิจ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 416 คน ได้แก่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครจำนวน 259 คน สมุทรปราการจำนวน 34 คน นนทบุรีจำนวน 44 คน นครปฐมจำนวน 37 คน สมุทรสาครจำนวน 19 คน และปทุมธานีจำนวน 23 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) แบบปกติ (Enter Method)

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุของเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และสมรสแล้ว สำหรับภาวะสุขภาพ พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพตนเองว่าอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท แหล่งรายได้ที่ได้มาจากบุตรหลานมากที่สุด กรณีที่ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอ จะขอเพิ่มจากบุตร หลาน ญาติมากที่สุด และจากศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่าผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่จะดูแลลูกหลาน ส่วนผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพอยู่ส่วนมากจะมีอาชีพค้าขาย สำหรับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตก่อนมีอายุ 60 ปี พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการดำเนินชีวิตเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สวัสดิการต่าง ๆ รายได้ การดูแลเอาใจใส่ และการเยี่ยมเยียนจากลูกหลาน การที่ลูกหลานเชื่อฟังคำสั่งสอน การแสวงหาความสงบ และการศึกษาในศาสนาของผู้สูงอายุ ส่วนผลการศึกษาการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีการปรับตัวทางสังคมได้ดี

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลกับความต้องการของผู้สูงอายุมีหลายประการ คือ เพศ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย ภาวะสุขภาพ และแบบแผนการดำเนินชีวิต โดยตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลกับความต้องการของผู้สูงอายุ 3 ด้านคือ ฐานะความเป็นอยู่ การยอมรับ การรู้จักคนมีคุณค่า และการแสวงหาตนเอง โดยผู้ที่มีฐานะดี ทำกิจกรรมมาก อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเป็นผู้สูงอายุเพศหญิง มีความต้องการแสวงหาตนเองสูง ส่วนกลุ่มที่ทำกิจกรรมมากอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีความต้องการด้านฐานะความเป็นอยู่มาก สำหรับกลุ่มที่สุขภาพดีจะต้องการการยอมรับมาก และรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่ามาก

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุมีหลายประการ คือ ภาวะสุขภาพ เขตที่อยู่อาศัย แบบแผนการดำเนินชีวิต การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลกับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ คือ การรู้จักตนเองและคุณค่าตนเอง ความมั่นคงทางจิตใจ การรับฟังและทำความเข้าใจผู้อื่น การให้ความรักและรับความรักจากผู้อื่น และการไม่วิตกกังวลและหวาดกลัว โดยปัจจัยด้านสุขภาพ คือ การมีสุขภาพดีมีผลต่อการปรับตัวของผู้สูงอายุเกือบทุกด้าน คือ รู้จักตนเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ รับฟังและทำความเข้าใจผู้อื่น ให้และรับความรักจากผู้อื่น ส่วนกรณีการศึกษาดีและอยู่ในกรุงเทพมหานครสามารถปรับตัวได้ดีด้านความมั่นคงทางจิตใจ รับฟังและทำความเข้าใจผู้อื่น ให้และรับความรักจากผู้อื่น สำหรับผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมมากสามารถให้และรับความรักจากผู้อื่นได้ดี และไม่วิตกกังวลในการมีชีวิตอยู่เช่นเดียวกับกรณีรายได้ดีทำให้ไม่วิตกกังวล ขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเช่นเดิมจะมีการรู้จักตนเองและคุณค่าของตนเอง

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะ ระดับนโยบาย ด้านสวัสดิการสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย ส่วนสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นระดับปฏิบัติ ตัวผู้สูงอายุเองว่าควรรู้จักและเตรียมการเข้าสู่ภาวะผู้สูงอายุ ตลอดจนองค์กรภาคเอกชน ชุมชน และนักวิชาการ ในการร่วมกันเสนอถึงแนวทาง มาตรการการแก้ไข ป้องกัน ปัญหา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งนับว่ามีคุณค่ามากมายต่อสังคมไทย สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่อยู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของความต้องการและการปรับตัวทางสังคมของ ผู้สูงอายุในระดับประเทศต่อไป และการศึกษาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำงานซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่ามีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับในสังคม

Thesis Title   **A Study on Needs and Social Adjustment of
Elderly People in Bangkok Metropolitan and Its Suburbs**

By   **Miss Khwanrak Suksohmatai**

Identification No.   **379005**

Degree   **Master of Social Work (M.S.W.)**

Major   **Social Welfare Project Management**

Academic Year   **2539**

ABSTRACT

This research has an objective to study the needs of elderly people and their social adjustment including the factors which effected the needs and social adjustment of elderly people in Bangkok Metropolitan and its suburbs. Independent variables included sex, age, education, health , place of residence, family structure, marriage status, role in family, life-style and economic status.

Data collected from 416 samples, 259 samples from Bangkok, 34 from Samutprakarn, 44 from Nonthaburi, 37 from Nakhonratchasima, 19 from Samutprakarn and 23 from Pratumthani.

Data analysis was done by Statistical Package for Social Science (SPSS) using Multiple Regression with Enter Method.

The study has shown that the number of male group was almost equal to the female group. Most of the elderly people aged between 60-65 years. Their education mostly was up to grade 6 and most of them were moderately healthy married. Regarding their health, the study has shown that the elderly

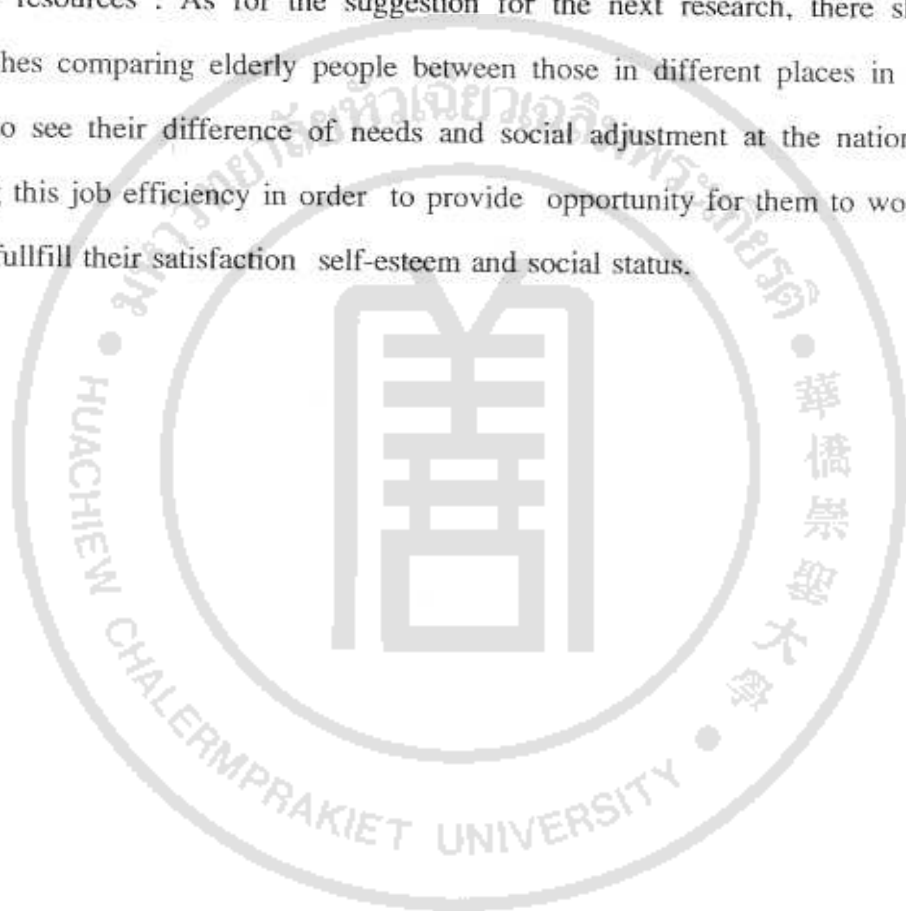
thought that they had had average health. They received an average income of Bht. 5,000 per month mostly from their children or grandchildren. In case of insufficient income , most of them asked for more income from their children, grandchildren or relatives. For the elderly people who were still working, most of them had their jobs in commercial sector. Regarding the changing of lifestyle , compared lifestyle at the earlier years before 60 to the present year of age , it has shown that their lifestyle.

On the needs have not changed much of the elderly people, the result of this study has shown that they had a lot of different needs. Regarding the social adjustment of the elderly people, it could be noted that they have adjusted well to the society in different aspects.

On the study of the factors effected the needs of elderly , it has shown that there were a lot of factors involved the needs of the elderly people i.e. sex, income, place of residence, health and lifestyle . These factors effected the needs of elderly people in 3 areas i.e. social status, acceptance , self-esteem and self actualization.

The factors effected the social adjustment of the elderly were health, place of residence , lifestyle , education and economic status . These factors effected the social adjustment of the elderly people in self-knowledge, self -esteem, safety, listening and understanding others, to love and to be loved by others , absence of anxiety and fear.

The result of this study has revealed the truth which will lead to some suggestions to related institutions and organizations, regarding their policy on social services, economics, laws and activities towards the elderly , non-government organisations, people organisations and the academicians to present the direction , strategies to prevent and solve the problems of the elderly people who are valuable human resources . As for the suggestion for the next research, there should be researches comparing elderly people between those in different places in the rural areas to see their difference of needs and social adjustment at the national level, finding this job efficiency in order to provide opportunity for them to work which could fullfill their satisfaction self-esteem and social status.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จผลตามความมุ่งหมายได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อุรุยา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เคาร์พรัคอิง อาจารย์ ดร.สุภรัฐ หงษ์มณี อาจารย์โสภา อ่อนโอภาส และรองศาสตราจารย์ นิภา ส.คุณรสุนทร อาจารย์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจ ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ข้อคิดเห็น การตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณในความเมตตาอันเปี่ยมล้นของอาจารย์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ส่วนหนึ่งแห่งความสำเร็จครั้งนี้คือ ความช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจจากสมาชิกใน ครอบครัวของผู้วิจัย รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ได้เป็นกำลังใจจนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ล่วงด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยความซาบซึ้งและประทับใจอย่างยิ่ง

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบความคิดอันเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ แต่คุณพ่อ คุณแม่ น้องชายเล็ก กณอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และทุกท่านที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการวิจัยนี้

ขวัญรัก สุขสมหทัย